

¡BOMBA!

De trova aquí va un dato,
quien más sabe, y es muy cierto,
el ingeniero Roberto,
gran señor, de Guanajuato

K'intsil

Miércoles 15 de enero de 2025

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 10 · NÚMERO 2397 · www.lajornadamaya.mx

U kúuchil e'esajil Museo de la Costa Oriental beeta'ab ti'al "u cha'anta'al u noj ba'alil maaya miatsil"

Reyes Martínez / P 15
Oochel Jair Cabrera

U túumben kúuchil Museo de la Costa Oriental, káaj u meyaj tu winalil septiembre máaniko', je'eb ti'al "u cha'anta'al u noj ba'alil maaya miatsil" yéetel ti'al u na'atik ma'sa'atak le kaajo', tu ya'alaj Carmen Gaitán Rojo, máax jo'olbesik Museo.

Kúuchile' beeta'ab úuchik u táakbesa'al ich Programa de Mejoramiento de Zonas Arqueológicas (Promeza) yéetel leti'e' maas nojoch kúuchil yaan ti'al u ye'esa'al miatsil te'el baantao',

tumen ku p'isik kex mil 200 metros cuadros yéetel yaan maanal 300 u p'íel nu'ukulo'ob.

Gaitáne' tu tsolaj ti' La Jornadae' le kúuchilo' patjo'oltab tumen Gabriela Carrillo, ts'o'oke' ku yótik u chíikbesik "u nojba'alil Tulum" ti'al beyo' kéen k'a'amak ajxiinximbalo'obe' "ma' chéen kun bino'ob u cha'ant jump'éel úuchben kaaji', tumen yaan xan u je'el u cha'anto'ob u yúuchben nu'ukul le maayaobo', tumen

yaan noj ba'alo'ob k'a'anantak, je'el bix Pakal, Reina Roja, yéetel tuláakal ba'ax yaan Chichén Itzá beyxan Tulum".

Ti'al u béeytal u yokol máak te'el kúuchilo', k'a'anán u xiimbalta'al jump'éel explanada, ts'o'oke' jump'éel lo'loch bej ti'al u yéemel máak tak tu'ux óoli' beey kili'ich kúuchile'.

Ichil nu'ukulo'ob ku ye'esa'ale', yaan ba'axo'ob ti' uláak' lu'umo'ob je'el bix Yucatán, Tabasco, Quintana Roo, Campeche yéetel Chiapas.

Te'el kúuchilo' ku yila'al jump'éel u yoochel Ek Balam, u Chac Moolil Chichén Itzá yéetel tak Pakal.

Tu ya'alaje', u k'aát u ye'es ti'máaxo'ob ku k'uchulo'ob xiimbale', "maaya miatsile' ma' chéen Tulum", yaan uláak' úuchben kaajo'ob je'el bix Toniná, Chichén Itzá, Palenque, Calakmul, Kohunlich, Dzibanché. Nojoch ba'al, chéen Costa Oriental, Quintana Roo, yaan kúuchilo'ob je'el bix San Gervasio, Cobá yéetel Muyil. Le ku yila'al te'elo' chéen jun chan p'iití".